

SAMMANSTÄLLNING ÖVER MARGINALTECKEN I HANDGJORDA FRIMÄRKSHÄFTEN

av Per Lundberg

Uppgifterna är hämtade ur ett stort antal auktionskataloger från c:a 1975 till och med de allra senast utgivna. Eftersom jag själv är en ivrig samlare av handgjorda frimärkshäften så har även min egen samling fått bidra till denna sammanställning. Uppgifterna gäller främst från och med häfte 33-45. Häftena 49-5,1 är så pass sällsynta och dyra att få av oss häftessamlare någonsin kommer i närheten av dessa. Landstormshäftena är ej tillverkade av Postverket och har ej heller sålts på postanstalter eller genom Postverkets försorg. Häftena 44-45 kan även de med råge räknas in bland de dyra och sällsynta häftena. H 45 har den lilla egenheten att blocken är inhäftade horisontellt och där vänstra marginalen är inhäftningsremsa.

Inlagorna, blocken till häftena 33, 36-43 tillverkades ur ark om 120 frimärken. 10 lodräta rader gånger 12 vågräta rader. Arkets vänstra och högra marginal skars bort så att man fick kvar en övre och en undre marginal. (Ett mindre antal helark såldes hos PFFS i Stockholm och är i dag sällsynta). Denna undre eller övre marginal användes för inhäftning i häftesomslagen. Arkets övre halva blev rättvända häften. Arkets nedre halva blir då omvända häften. När arkets högra och vänstra marginal skars bort blev resultatet att man får 3-sidigt tandade frimärken. Till vänster BC och till höger CB. Den skurna kvarvarande marginalen kunde bli olika bred beroende på inpassningen av arken när marginalerna skars bort, detta är ju förståeligt. Det vill säga att det finns smala inlagor i BC och CB häften av den orsaken, och därmed är dessa smala inlagor ju äkta. Men det har funnits och finns? bedragare som har skurit bort tandningen på normalt till snedcentrerade 4-sidigt tandade frimärken, inlagor. Eller till och med givit sig på helark och därmed åstadkommit de dyrare BC och CB paren, inlagorna. En bra regel är att inlagorna, blocken i exempelvis H 33 BC och CB bör vara minst 44,5 mm. Inlagorna till häftena 34-35 tillverkades ur ark om 72 frimärken. 9 lodräta rader gånger 8 vågräta rader. Ur ett ark utvinns ett häfte BC, två häften CC och ett häfte CB. Även på dessa helark skar man bort vänster och högermarginal. Paren, inlagorna i H 34-35 bör vara minst 62,5 mm. I häfte 44 BC och CB gäller även här 62,5 mm.

Nämnas bör också att inlagorna till häftena 46-48, de så kallade Postmästarhäftena, tillverkades ur ark om 100 frimärken (beredskapsfrimärkena). Dessa häften innehåller 4-sidigt tandade frimärken. Omslagen till dessa häften kan ha kartongomslag i olika färger H 46-47. Häfte 47 kan även ha likadant omslag som H 39. Omslagen till H 48 kan vara orange, men även rutat vitt skrivpapper, gulaktigt, rosa papper förekommer. Eller genomskinligt papper eller kartong. Dessa Postmästarhäften tillverkades lokalt ute på postkontoren, av Postmästaren eller dennes medarbetare. För det mesta med postkontorets stämpel, exempelvis Borås 1, Stockholm 3, Spånga, Eskilstuna med flera. Häften med korrekt avstämpling 1948-1951 med oval stämpel, eller vanlig rund kassastämpel, har mervärde och bör vara en äkthetsgaranti.

Eftersom det är kontrollnumrets resp cyls placering på arket som avgör i vilket häfte CC, BC, CB respektive hamnar, är det inte säkert att exempelvis kn 1 + 4 i ett häfte BC återfinns i ett häfte CB. Under tryckningen kan det även ha blivit ett avbrott och då kan kn och cyls förskjutas, då kan det ha uppstått nya delningar. Sker detta i slutet av en tryckning blir ju antalet häften litet. Dessutom kan det ha blivit en viss ordning vid rivningen och inhäftningen av inlagorna i omslagen. Gäller häften med två eller fler inlagor, block. Exempel på det är att det finns häften med ett block CC plus ett block CB.

Även finns det häften med ett block omvänt plus ett block rättvänt i samma häfte även om det är mycket ovanligt. Häftena 33, 36-43 och 45 innehåller två block om 10 frimärken, häfte 44 fyra block om 10 frimärken.

På arkmarginalen återfinns cyls 0, 1, 2, 3 både i övre och nedre marginalen. Cyls 0 troligen endast i H 39 och 40. Endast hela cyls 0 funna hittills. Cyls 3 troligen endast i H 45. Kontrollnummer återfinns mej veterligen endast på arkets nedre marginal. I omvända häften 33, 36-44 är det oftare förekommande med marginaltecken eftersom det där finns både cyls och kn. Exempelvis helt eller delat kn på 1:a blocket och cyls på 2:a blocket i samma häfte. Häftena 34-35 innehåller ett block om 18 frimärken med både övre och undre marginal. Endast den övre marginalen har använts vid inhäftningen i omslagen. Därmed förekommer endast rättvända häften 34-35. Häfte 34 CC är troligtvis det enda handgjorda häfte som kan uppvisa en "trippel". Cyls lv IR + pil vänsterplacerat IR + KR + kn 2+.

I rättvända häften, exempelvis H 38 CB, kan man hitta cyls 1 h, vilket innebär att halva cylsen är bortskuren. Likaså förekommer omvända häften med delade kn där en del av kontrollnumret är bortskuret.

Det kan vara ganska svårt att se om ett handgjort häfte har någon markering. Man måste försiktigt syna inhäftningsremsan utan att orsaka veck i omslaget eller att hålen runt klammern på inlagorna, blocken förstoras. Jag har hittat häften i min samling som jag trott varit neutrala, men har visat sig ha cyls och kn placerade så långt ut på inhäftningsremsan att klammern i stort sett täckt dem. H 37 omvänt är ett sådant exempel. Det händer till och med att man på häftesauktioner skaffar sig, tror man, ett neutralt häfte, men det visar sig innehålla marginaltecken. Sådana överraskningar står man ju gärna ut med.

Uppställningen på följande sidor läses enligt följande. Först häftets nummer och vad Facitkatalogen uppger för marginaltecken. Därunder vad som framkommit hittills av mina undersökningar. Uppdelat på CC, BC, CB. Med komb i samma häfte menas att marginaltecken återfinns antingen på 1:a blocket eller 2:a blocket, eller på båda blocken i samma häfte.

H33

Facit uppger: cyls 1, 2 (bakvända stora el. små); kn 3+2, 1+4, 2+3 (CC, BC, CB)

H 33 CC R,0

cyls 1, lh, lv, 2 (bakvända stora eller små); kn helt, $4\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 4+1, 3+2, $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$, 2+3. Komb i samma häfte: kn +4 - kn +1, kn helt - PI streck i marginalen över tio.

H 33 BC R,0

Cyls 1, lh, 2 (bakvända stora eller små); kn 3+2, 2+3, 1+4. Komb i samma häfte: kn + 4 - cyls lv, cyls lv - kn +2.

H33CBR,0

cylsl, lv, 2 (bakvända stora eller små); kn 2+3, 1+4. Komb i samma häfte: Pil streck i ettans fot - kn +3

* Häfte 33 CC, BC, CB förekommer med mörkgrått omslag ovanligt.

H 34

Facit uppger: cyls lh, lv, 2h, 2v (små bakvända); pil, kn 3+2, 2+3 (CC,BC,CB)

H 34 CC

Cyls lh, lv (små bakvända); Kn 3+2, 2+3. Komb i samma häfte: kn +3 – cylslh, cyls lv IR - pil vänsterplacerad IR + KR - kn 2+ "trippel".

H 34 BC

cyls lh (liten bakvänd); pil mittplacerad, pil högerplacerad, kn helt, 2+3.

H 34 CB

cyls lv, 2, 2v (små bakvända); helt kn. Komb i samma häfte: pil vänsterplacerat - cyls lv, pil vänsterplacerat - cyls 2v, pil vänsterplacerat - helt kn.

* Häfte 34 CC, BC, CB förekommer med andrahandstryck av kn.

H 35

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora bakvända); kn 2+3, $3\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2}$ (CC, BC, CB) cyls lh, lv, 2h, 2v; kn3+2, $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$ (CC)

H 35 CC

cyls 1, lh, lv, 2, 2h, 2v (stora bakvända); helt kn, $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, 2+3. Komb i samma häfte: cyls lv - kn 2+, kn +3 - cyls lh, cyls 2v - kn 2+.

H 35 BC

cylsl, lh, 2, 2h (stora bakvända); kn $1\frac{1}{2}+ 3\frac{1}{2}$. Komb i samma häfte: cyls lh + kn $1\frac{1}{2}+$.

H 35 CB

cyls 1, lv, 2, 2v (stora bakvända); kn $3\frac{1}{2}+ 1\frac{1}{2}$. Komb i samma häfte: cylslv - kn $+1\frac{1}{2}$.

H 36

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora bakvända); helt kn, 3+2, $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$ (CC,BC,CB)

H 36 CC R,0

cyls 1, 1, lh, lv, 2, 2h, 2v (stora bakvända); helt kn 4+1, $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, 2+3, $\frac{1}{2}+4\frac{1}{2}$, 1+4. Komb i samma häfte: helt kn - cyls lh, helt kn - kn 3+.

H 36 BC R,0

cyls 1, lh, 2, 2v (stora bakvända); kn 4+1.

H 36 CB R,0

cylslh, lv, 2h 2v (stora bakvända); kn 3+2, 4+1, $4\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$.

H 37

Facit uppger: cylsl, 2 (stora bakvända); kn 3+2 (CC, BC, CB)

H 37 CC R,0

cyls lv, 2h, 2v (stora bakvända); kn $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$, 1+4. Komb i samma häfte: cyls lv - kn 3+, kn $3\frac{1}{2}+$ - kn 1+, kn $2\frac{1}{2}+$ - 2v.

H 37 BC R,0

cyls 1, lh 2h (stora bakvända); kn 4+1, 3+2, $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$, 2+3. Komb i samma häfte: cyls 1 - kn 2+, cyls lh - kn $2\frac{1}{2}+$.

H 37 CB R,0

cyls 1, lv, 2v (stora bakvända); kn helt, 4+1, 2+3. Komb i samma häfte: cyls, 1 - helt kn, cyls lv - helt kn.

H38

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora enkla bakvända); kn; (CC,BC,CB) cyls lh, lv, 2h, 2v (CC)

H 38 CC R,0

cyls 1, lh, lv, 2, 2h, 2v (stora enkla bakvända); kn helt, $4\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 4+1, 2+3, 1+4. Komb i samma häfte: 1 :a blocket omvänt - kn +4 - 2:a blocket rättvänt, kn helt - kn +3, kn helt - cyls 2, kn +3 - kn +1, kn +1 - kn 4+ - cyls 2h, kn +1 - cyls 1, kn +1 - cyls lh.

H 38 BC R,0

cyls lh, lv, 2, 2h.

H 38 CB R,0

cyls lv, 2h, 2v.

H 39

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora enkla bakvända); (CC, BC, CB) cyls lh, lv, 2h, 2v, kn 3+2, 1+4 (CC)

H 39 CC R,0

cyls 0 (stor enkel); cyls 1, lh, lv, 2, 2h 2v (stora enkla bakvända); kn $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$, 2+3, 1+4, $\frac{1}{2}+4\frac{1}{2}$. Komb i samma häfte: kn +2 - cyls 2h - kn 2V4+, kn 3+ - 2+, kn +2 - cyls 1, kn 1+ cyls lh.

H 39 BC R,0

cyls lh, 2h (stora enkla bakvända); kn 2+3, 1+4.

H 39 CB R,0

cylsl, lv, 2v (stora enkla bakvända); kn 4+1, $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, 2+3.

H 40

Facit uppger: cyls O, 1, 2 (stora enkla bakvända); cyls 1, 2 (överlinjerade); helt kn, $4\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 2+3 (CC,BC,CB)

H 40 CC R,0

cylsl, lh, lv, 2, 2h, 2v (stora enkla bakvända); cyls 1, lh, lv, 2 (överlinjerade); kn helt, 4+1, 2+3, 1+4. Komb i samma häfte; cyls lv - kn 4+ - helt kn, kn 2+ - cyls lh - kn 4+, helt kn - kn 1+.

H 40 CC + CB R

1 :a blocket CC - 2:a blocket CB

H 40 BC R,0

cyls 1, 2, 2h, 2v, (stora enkla bakvända); cyls 1, 2 (överlinjerade); kn helt 3+2. Komb i samma häfte: cyls 2 överlinjerad - kn helt, cyls 2 överlinjerad - kn 3+, cyls 2 - kn +2.

H 40 CB R,0

cyls lh, lv, 2 (stora enkla bakvända); cyls 1 överlinjerad, kn $V2+4V2$. Komb i samma häfte: cyls 2 - kn 4+.

H 41 A,B

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora enkla bakvända); (A,B: CC, BC, CB)

H 41 A CC R,0

cyls 1, 2h, 2v (stora enkla bakvända); kn 3+2, $2V2+2V2$, 2+3. Komb i samma häfte: kn +3 - kn +2 - cyls 2h.

H 41 A BC R,0

cyls 2h, kn $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$

H 41 A CB R,0

cyls 2v, kn 4+1, $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$.

H 41 B CC R,0

cyls 2h, 2v.

H 41 B BC R,0

cyls 1, 2h.

H 41 B CB R,0

kn $2\frac{1}{2}+2\frac{1}{2}$.

H 42 xa, yb

Facit uppger, cyls 1, 2h, 2v (stora enkla bakvända); cyls 2 (stor streckad rättvänd).

H 42 xa CC R,0

cyls 1 (stor enkel bakvänd); cyls 2 (stor streckad rättvänd).

H 42 xa BC R,0

cyls 2h (stor enkel bakvänd).

H 42 xa CB R,0

cyls 2v (stor enkel bakvänd); kn $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$. Komb i samma häfte: cyls 2v - kn $3\frac{1}{2}+$.

H 42 yb CC R,0

cyls 1, 2h 2v (stora enkla bakvända), cyls 2 (stor streckad rättvänd).

H 42 yb BC R,0

cyls 2h (stor enkel bakvänd); kn 1+4.

H 42 yb CB R,0

cyls 2v (stor enkel bakvänd); kn 4+1.

H 43 A,B

Facit uppger: cyls 1, 2 (stora streckade rättvända); kn; (A,B: CC, BC, CB); cyls lh, lv, 2h, 2v (B:CC)

H 43 A CC R,0

cyls 1, 2 (stora streckade rättvända); kn $3\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$, 3+2, 2+3, 1+4.

H 43 A BC R,0

cyls lh (stor streckad rättvänd); kn 1+4. Komb i samma häfte cyls lh - kn 1+.

H 43 A CB R,0

cyls lv, 2v (stora streckade rättvända); kn $1\frac{1}{2}+3\frac{1}{2}$, 1+4.

H 43 B CC R,0

cyls 1, lh, lv, 2, 2h, 2v (stora streckade rättvända); kn $1\frac{1}{2}+3\frac{1}{2}$, 1+4. Komb i samma häfte: 1 :a blocket rättvänt - 2:a blocket omvänt.

H 43 B BC R,0

cyls lh (stor streckad rättvänd); kn 1+4.

H 43 B CB R,0

cyls 2v (stor streckad rättvänd); kn $1\frac{1}{2}+3\frac{1}{2}$.

H 44 A,B,C

Facit uppger: cylsl, 2 (stora streckade rättvända); kn 3+2; (A,B,C:CC,BC,CB)

H 44 A,B CC R,0

kn3+2.

H 44 A,B BC R,0

cyls 1, 2 (stora streckade rättvända).

H 44 A,B CB R,0

cyls 1, 2 (stora streckade rättvända).

H 44 C CC R,0

kn 3+2, block 1-4 alla med kn +2. Komb i samma häfte: block 1-2 omvända med kn 3+ - block 3-4 rättvända neutrala, block 1-2 omvända - block 3-4 rättvända.

H 44 C BC R,0

cyls 1, 2 (stora streckade rättvända)

H 44 C CB R,0

cyls 1,2 (stora streckade rättvända). Komb i samma häfte: 1:a blocket BC - 2:a - 4:e blocket CC.

H 45

Facit uppger: cyls 1, 2 (bakvända), 3 (rättvänd), (i olika positioner); kn helt.

H 45 R

cyls 1, 2 (bakvända), 3 (rättvänd), (i olika positioner); kn helt.
